Sami Nikander 7.9.2022

Eduskunnan ympäristövaliokunta

U 50/2022 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi teollisuuden päästöistä (teollisuuspäästödirektiivin muuttaminen)

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta lausua valtioneuvoston kirjelmästä teollisuuspäästödirektiivin muuttamisesta ja toteaa seuraavaa:

Teollisuuspäästödirektiivi on yksi merkittävimmistä kemianteollisuuden laitoksien toimintaa ohjaavista direktiiveistä. Direktiivi koskee Suomessa yli 80 kemianteollisuuden laitosta.

Direktiiviehdotuksessa laajennettaisiin direktiiviin soveltamisalaa, muutettaisiin kaikkia laitoksia koskevia yleisiä vaatimuksia, täsmennettäisiin ympäristölupien lupamääräysten asettamista, täsmennettäisiin parhaan käyttökelpoisen tekniikan päätelmien laatimista, edistettäisiin kansalaisten tiedonsaantia ja vahvistettaisiin osallistumisoikeuksia, edistettäisiin teollisten innovaatioiden käyttöönottoa, laadittaisiin teollisuudelle siirtymäsuunnitelmat kohti puhdasta tuotantoa, kiertotaloutta ja ilmastoneutraalia toimintaa, säädettäisiin yksityiskohtaisemmin rangaistuksista ja annettaisiin haitankärsijöille mahdollisuus saada korvauksia teollisuuslaitosten tai eläinsuojien aiheuttamista terveyshaitoista sekä ehdotettaisiin kevennettyä lupamenettelyä eläinsuojille. Lisäksi direktiiviehdotuksessa esitetään eräitä teknisluonteisia muutoksia ja muutoksia siirretyn säädösvallan käyttöön.

Valtioneuvoston kirjelmässä on kuvattu direktiiviehdotuksesta aiheutuvat vaikutukset teollisuudelle. Soveltamisalan laajentamisen myötä esimerkiksi kaivosteollisuuteen direktiivilaitosten lukumäärä kasvaisi Suomessa ja EU-tasolla. Soveltamisalan laajennuksen myötä teollisuuslaitoksille asetettaisiin uusia velvoitteita, kuten vaatimus ympäristöhallintajärjestelmän käyttöönotosta. Ympäristölupamääräykset tarkentuisivat monin tavoin sekä tiukentuisivat BAT-päästötasojen osalta. Kaikkien sellaisten teollisuuslaitosten, joiden tavoitteena on siirtyminen puhtaaseen, kiertotalouteen perustuvaan ja ilmastoneutraaliin teolliseen toimintaan, tulisi laatia siirtymäsuunnitelmat vuosille 2030-2050.

Ehdotuksesta aiheutuisi myös lukuisia muita vaikutuksia nykyiseen teollisuuspäästödirektiiviin verrattuna. Suomen ympäristökeskuksen laatiman vaikutustenarvion mukaan ilmasto- ja kiertotaloustoimia koskevien suunnitelmien sisällyttäminen laitosten ympäristönhallintajärjestelmiin ja niiden julkistaminen on uusi vaatimus, joka tulee lisäämään työtä varsinkin toiminnanharjoittajilla.

Kemianteollisuus ry:n jäsenyrityksille on tehty kysely alkukesästä 2022 koskien komission ehdotusta EU:n teollisuuspäästödirektiivin muutoksiksi. Yleisesti ottaen yrityksissä nähtiin ehdotus

varsin haastavana, joka osittain lisää kustannuksia tai ei ole toimenpantavissa ilman merkittäviä tai vielä olemattomia uusia innovaatioita.

Kemianteollisuus ry pitää tärkeänä valtioneuvoston kantaa siitä, että toiminnanharjoittajille ei synny velvoitetta ottaa käyttöön tiettyä ympäristöjärjestelmää. Kemianteollisuuden yrityksissä on laajasti käytössä ISO 14001 -standardi sekä Responsible Care omaehtoinen vastuullisuusohjelma. Jos esimerkiksi resurssitehokkuutta koskevia tavoitteita hallittaisiin sekä ympäristölupaan otettavilla sitovilla raja-arvoilla että pakollisella ympäristöjohtamisjärjestelmällä, tulisi yritysten soveltaa kahta päällekkäistä menettelyä.

Valtioneuvoston kannasta poiketen, suhtaudumme erittäin varauksellisesti vaatimukseen ympäristöjärjestelmien julkaisemisesta kokonaisuudessaan yleisessä tietoverkossa. Johtamisjärjestelmissä joudutaan usein käsittelemään tietoa, jotka liittyvät suoraan liikesalaisuuksina pidettäviin tietoihin. Tästä syystä on selvää, että johtamisjärjestelmästä voidaan julkaista vain sellaista yleisellä tasolla olevaa tietoa, joka ei liikesalaisuuden piiriin kuulu. Liikesalaisuuksien lisäksi on tärkeää ottaa huomioon turvallisuus ja sen sensitiivisyys, eli huomioitava se, ettei kaikki tieto johtamisjärjestelmistä ole yleisen turvallisuuden nimissä järkevää julkaista kaikkien saataville.

Kemianteollisuus ry tukee valtioneuvoston BAT-päästötasoja koskevia kantoja, joissa päästörajaarvot tulisi jatkossakin kyetä asettamaan koko vaihteluvälin alueelle. BAT-poikkeaman mahdollisuus tulisi jatkossakin säilyttää, jotta vältytään kohtuuttomilta kustannuksilta yksittäisten laitosten osalta tilanteissa, joissa päästöjen vähentämisellä ei saada aikaan merkittäviä ympäristöhyötyjä.

Teollisuuspäästödirektiivi ja kansallinen ympäristönsuojelulaki ovat merkittävässä roolissa investointihankkeiden ympäristöllisiä reunaehtoja määrittävinä säädöksinä. Suomen tulee direktiiviehdotuksen jatkovalmistelussa voimakkaasti painottaa sujuvan ja ennakoitavan lupakäsittelyn vaatimuksia myös EU-tasolla. Yksinomaan kansallisen lainsäädännön turvin emme voi uudistaa ympäristöllistä lupajärjestelmää Suomessa. EU-tasolla tulisi ehdottomasti tehdä ehdotuksia, jotka nopeuttavat lupamenettelyä ja siten vihreää siirtymää. Nyt tällaiset ehdotukset puuttuvat komission esityksestä kokonaan.

Soveltamisalan laajentamisen myötä myös metalli- ja teollisuusmineraalikaivokset tulisivat mukaan IE-direktiivin soveltamisalaan. Jaamme valtioneuvoston kannan siitä, että jatkotyössä tulisi varmistua siitä, että kaivosten päästöjen vähentämistä koskevat parhaan käyttökelpoisen tekniikan päätelmät valmistellaan erityisen huolellisesti ja vaatimukset eri kaivostyypeille laaditaan erillisinä horisontaalisten kaikkia kaivoksia yhteisesti koskevien päästövaatimusten sijaan. Lisäksi kaivosten ympäristölupamenettelyssä tulee jatkossakin säilyä riittävä harkintavara, jotta kaivosten paikalliset olosuhteet voidaan ottaa tarkoituksenmukaisella tavalla huomioon. Soveltamisalaan lisättävien laitoksien tulisi olla lisäksi sellaisia, joiden toiminnasta syntyy merkittäviä päästöjä.

Kemianteollisuus ry muistuttaa, että teollisuuspäästödirektiivin fokus on päästöjen vähentämisessä. Ympäristölupa on valtava kokonaisuus, jossa on pystyttävä erottamaan ympäristön kannalta merkitykselliset asiat. Jos esimerkiksi kemikaaliviranomaisten lisäksi myös IED-viranomaisten resurssit kuluvat laitoksella käytettyjen kemikaalien arviointiin, pienenee muiden päästöparametrien ja merkittävien päästöjen hallinnan osaaminen ja resurssi entisestään. Velvoitteet kemikaaleista on kirjattu hyvin yksityiskohtaisina, osin päällekkäisinä REACH-asetuksen

vaatimusten kanssa ja käytännöistä vieraana. Vaatimusten sisältöä tulisi tarkastella myös resurssien käytön ja siitä saatavan hyödyn näkökulmasta.